

Treball final de grau

GRAU D'INFERMERIA

Escola Universitària d'Infermeria
Universitat de Barcelona

**INTERVENCIONS INFERMERES EN LA DETECCIÓ PRECOÇ I
TRACTAMENT DELS NENS AMB TDAH I LA SEVA FAMILIA**

Neus Ripoll Mota

Tutor o tutora: Sergio Piñar Rodríguez

Àmbit docent: Salut Mental

Curs acadèmic 2015-16

RESUM

Introducció. El TDAH és una de les malalties mentals infantils amb més incidència en l'actualitat. Té un gran nombre de conseqüències per a la vida quotidiana dels nens (en àmbits individuals, familiars, socials i acadèmics) i per a la vida dels seus cuidadors.

Objectius. Determinar les intervencions infermeres en la prevenció, la detecció precoç i el tractament dels nens diagnosticats en TDAH i les intervencions que es realitzen als pares d'aquests nens.

Metodologia. Revisió bibliogràfica on s'han emprat les bases de dades de Cinahl, Pubmed, Enfispo, Cuiden, Trip database i Cuidatge.

Resultats. S'han incorporat un total de catorze articles: quatre revisions bibliogràfiques, tres articles originals qualitius, cinc articles originals quantitius, una tesis doctoral i un assaig controlat aleatòriament.

Conclusions. El paper de la infermera en aquesta patologia encara no està del tot definit. Tot i això, actualment participa en la detecció precoç i el cribatge dels possibles casos i en el seguiment dels nens amb la patologia, mitjançant programes de recolzament i entrenament per les diverses situacions a les que s'enfronten i detectant possibles conseqüències negatives de la malaltia (depressions, ansietats, problemes acadèmics o socials) tant els nens com els seus cuidadors.

Paraules clau. Trastorn de Dèficit d'Atenció amb Hiperactivitat (TDAH), infants, infermeria, pares, infant, adults.

ABSTRACT

Background. ADHD is one of the most common mental illness in children today. It has a large number of consequences for the daily life of children (on an individual, family, social and academic level) and for the life of their caregivers.

Objectives. Identify nursing procedures for prevention, early detection and treatment of children diagnosed ADHD and interventions directed to the parents of these children.

Methodology. In this bibliographic review we have used Cinahl, Pubmed, Enfispo, Cuiden databases, Trip database and Cuidatge.

Results. We included fourteen articles: four literature reviews, three qualitative original articles, five quantitative original articles, one thesis and one randomly controlled trial

Conclusion. The role of the nurse in this pathology is not fully defined yet. However, Nurses are currently involved in early detection and screening of possible cases and monitoring of children with disorders through programs of support and training for the different situations they face and identifying possible negative consequences of the pathology (depression, anxiety, academic or social problems) for both children and their caregivers.

Key words. Attention Deficit Disorder with Hyperactivity (ADDH), child, nursing, parents, infant, adults.

1. INTRODUCCIÓ

1. Introducció	1
2. Objectius.....	4
2.1 Objectiu general	4
3. Metodologia	5
3.1 Bases de dades.....	5
3.2 Paraules clau.....	6
3.3 Criteris d'inclusió i exclusió.....	6
3.4 Estratègia de búsqueda.....	6
3.5 Gestió de la informació.....	7
4. Resultats	8
5. Discussió.....	20
5.1 Prevenció i detecció precoç del TDAH	20
5.2 Intervencions infermeres als nens/es diagnosticats de TDAH.....	21
5.3 Intervencions infermeres als pares dels nens/es diagnosticats de TDAH.....	23
5.4 Limitacions del treball	25
6. Conclusions	26
6.1 Implicacions per a la pràctica	26
6.2 Implicacions per a la investigació	27
7. Pla de difusió	28
8. Bibliografia	29

1. INTRODUCCIÓ

El Trastorn per Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat o TDAH és un trastorn de caràcter neurològic originat principalment en la infància que implica un patró de dèficit d'atenció, hiperactivitat i/o impulsivitat, símptomes independents els uns dels altres.

En l'origen del TDAH, és essencial destacar la importància dels factors genètics, ja que hi ha estudis que demostren que té una heretabilitat del 76% i altres estudis han demostrat que les persones amb antecedents familiars de TDAH tenen un risc 5 vegades més gran de patir-lo que les que no tenen aquests antecedents. [1] D'altra banda, també hi ha evidència científica que el TDAH és una alteració en el funcionament cerebral degut a una producció insuficient de dopamina i noradrenalina que produeix problemes principalment en les àrees de l'escorça prefrontal i les seves connexions amb els ganglis basals. [5] Finalment, hi ha una sèrie de factors neurobiològics no genètics, o factors ambientals, com serien la prematuritat, l'encefalopatia hipòxico-isquèmica, el baix pes al naixement o el consum de diverses drogues durant la gestació que s'han identificat com a altres factors que poden augmentar el risc de patir TDAH. [2]

Es diferencien 3 presentacions del trastorn: presentació predominant de falta d'atenció (més freqüent en les nenes), presentació predominant d'hiperactivitat/impulsivitat i presentació combinada de dèficit d'atenció i hiperactivitat/impulsivitat.

Aquests símptomes dels nens amb TDAH poden tenir diverses conseqüències per la seva vida com serien les dificultats d'aprenentatge, el fracàs escolar, les dificultats en el desenvolupament social i emocional, els símptomes depressius i els comportaments conflictius. A més a més, alguns nens amb TDAH tenen tendència a desenvolupar comportaments negativistes, desobeir als adults, desafiar l'autoritat, presentar problemes de conducta i, fins i tot, abusar de l'alcohol i les drogues en l'adolescència. Tot això acostuma a provocar tensió a nivell familiar i ansietat per part del nen o adolescent. [3]

S'estima que entre el 50% i el 70% dels nens amb TDAH seguiran tenint els mateixos símptomes en l'edat adulta, tot i això aquest molt poques vegades s'accentuen, per tant és comú que es produeixi una adaptació en la vida del nen. Per tant, l'evolució del TDAH i de la vida dels nens que el presenten depèn de

les seves habilitats per adaptar-se a aquest trastorn i les estratègies que desenvolupen per compensar els símptomes.[4]

Un 70% dels casos, el TDAH es presenta juntament amb altres trastorns comòrbits. Els més freqüents són el trastorn negativista desafiament (en un 50%), el trastorn del son (en un 50%), trastorns de la conducta (en un 40%), trastorn d'ansietat (en un 30%), trastorn de l'aspecte autista (28%), tics (11%) i trastorns d'ànim (4%). En tots els casos en que presenten comorbiditat el diagnòstic empitjora i l'evolució i la resposta al tractament és menor. [1]

És un dels trastorns psiquiàtrics infantils més freqüents. Es calcula que a nivell mundial té una prevalença del 5,29% en nens en edat escolar, a nivell europeu aquesta prevalença és del 5% englobant també als adolescents entre 6 i 17 anys. Pel que fa a nivell espanyol arriba al 6,8% dels nens. [1] I a Catalunya, la prevalença ha patit un increment important en els últims anys, passant d'un 14,84% a l'any 2008 a un 23,46% en el 2013 en els menors d'edat. [6]

A nivell mundial existeix la "ADHD World Federation", una associació que té l'objectiu de donar suport a nivell mundial ens els estudis i projectes en l'àmbit científic i clínic del TDAH i altres trastorns associats. A més a més, pretén donar suport a l'intercanvi d'informació entre científics, físics, experts en salut, organitzacions de TDAH, grups privats i públics. Els seus principals objectius són difondre coneixements sobre el TDAH a nivell mundial (donant suport a l'intercanvi d'informació entre científics, físics, experts en salut, organitzacions de TDAH, grups privats i públics) promocionar la recerca en les causes, la prevenció i el tractament de TDAH i promoure i formular polítiques públiques que tindran un efecte simpàtic sobre l'atenció del TDAH. [8]

A nivell europeu, l'associació de referència en aquest àmbit és la ADHD-EUROPE, que pretén ajudar als afectats amb TDAH per tal que arribin a aprofitar tot el seu potencial. Per tal de fer-ho l'associació els facilitar el contacte amb organitzacions de TDAH a nivell regional i nacional. En el cas d'Espanya, et posa en contacte amb l'Adana Foundation, la Spanish Federation of ADHD Supporting Associations i la FAHYDA.

L'Adana Foundation, reconeguda per la Generalitat de Catalunya, és la que està a nivell Català. Es tracta d'una organització creada al 1997 dedicada a donar suport i ajudar als afectats de TDAH. El seu principal objectiu és informar, preparar i ajudar a les persones afectades, i desenvolupar tots els recursos i

habilitats dels que disposin per tal de millorar la seva qualitat de vida, tant a ells com als familiars i educadors, en el cas que calgui. Aquesta associació creu que, canviant les actituds dels adults en relació al trastorn en els nens, podrem millorar els seus símptomes i prevenir possibles complicacions tant clíniques com socials i emocionals. [9]

Perquè un menor pugui ser diagnosticat de TDAH, ha de presentar almenys 6 símptomes d'inatenció amb 6 símptomes d'hiperactivitat-impulsivitat, durant un període mínim de 6 mesos. Aquesta valoració i diagnòstic el realitza el metge especialitzat en salut mental.

Tot i això, el paper dels infermers a l'hora de proporcionar informació als familiars de pacients amb TDAH és molt important degut a la seva experiència en l'educació per la salut. A més a més, el paper de la infermera també avarca el fet de desenvolupar en els pares i professors les habilitats educatives i comportamentals que permetran millorar la qualitat de vida dels infants, per fer-ho els infermers hauran de conèixer la situació familiar i escolar del menor mitjançant una entrevista personal i, posteriorment, hauran d'augmentar el compromís de la família amb el tractament, motivant i ensenyant als pares estratègies que millorin la conducta del nen. [7]

Per tot això, la pregunta que em plantejo en aquest treball és: quines intervencions fan servir les infermeres en la cura del nen diagnosticat de TDAH i la seva família?

2. OBJECTIUS

2.1 Objectiu general

- Conèixer les intervencions infermeres en la cura de familiars amb i nens amb TDAH, detecció precoç i seguiment

3. METODOLOGIA

L'estudi que es presenta en aquest treball és una revisió bibliogràfica basada en l'evidència científica existent fins al moment sobre el tema presentat anteriorment.

3.1 Bases de dades

S'han utilitzat les següents bases de dades com a font d'informació:

CINAHL: Base de dades electrònica proporcionada per *EBSCO Publishing, Ovid Technologies i ProQuest*. Especialment dissenyada pels professionals d'infermeria, fisioteràpia, matrones i teràpies ocupacionals, i d'altres àmbits relacionats.

PUBMED: Creat per la *National Center for Biotechnology Information (NCBI)* en la *National Library of Medicine (NLM)* d'Estat Units. Permet obtenir accés a altres bases de dades com *MEDLINE, PreMEDLINE, Genbak i Complete Genoma*.

ENFISPO: Permet consultar els articles de revistes espanyoles que es reben en la *Biblioteca de la Escuela de Enfermería, Fisioterapia i Podologia* de la Universitat Complutense de Madrid.

CUIDEN: Base De dades de la *Fundació Index* que inclou els estudis de l'àmbit infermer espanyol i d'iberoamèrica sobre les cures de la salut.

Trip database: *TRIP (Turning Research Into Practice)* és un motor de búsqueda clínica dissenyada per ajudar a trobar i usar evidències de la investigació d'alta qualitat per recolzar la seva pràctica.

CUIDATGE: Inclou articles publicats a revistes especialitzades en infermeria i ciències relacionades proveït per la Universitat Rovira i Virgili (URV).

A més a més, s'ha utilitzat el motor de búsqueda Google per accedir a les webs i als portals d'informació de diverses institucions sanitàries i societats científiques. Convé destacar l'ús del SIRE (Servei Intermediari d'accés als Recursos Electrònics), servei contractat pel Centre de Recursos per l'Aprenentatge i la Investigació (CRAI) de la Universitat de Barcelona (UB) que permet accedir als recursos d'informació electrònica de la base de la Biblioteca de la universitat des de qualsevol dispositiu ubicat fora de la xarxa de la UB.

3.2 Paraules clau

Les paraules clau utilitzades en aquestes bases de dades són les detallades en la següent taula:

Taula 1. Paraules clau:

CATALÀ	CASTELLÀ	ANGLÈS
Trastorn de Dèficit d'Atenció amb Hiperactivitat (TDAH)	Trastorno de Déficit de Atención con Hiperactividad (TDAH)	Attention Deficit Disorder with Hyperactivity (ADHD)
Infants	Niños	Child
Infermeria	Enfermería	Nursing
Pares	Padres	Parents
Infant	Infante	Infant
Adults	Adultos	Adults

L'operador booleand utilitzat principalment ha estat AND. Els booleands OR i NOT han estat utilitzats en algunes de les búsquedes. Pel que fa als truncaments, s'ha utilitzat les cometes (") per recuperar cadenes de paraules. S'han combinat les paraules clau amb els connectors per poder trobar referències vàlides per l'objectiu del treball.

3.3 Criteris d'inclusió i exclusió

S'han inclòs tots aquells articles relacionats amb els nens diagnosticats amb TDAH i amb les famílies d'aquests nens, principalment aquells que tracten d'intervencions enfocades a la promoció i l'educació per la salut i al tractament de la malaltia des de l'àmbit infermer.

En un principi es van excloure tots els articles que superaven els cinc anys d'antiguitat, això va limitar molt el nombre d'articles que podia incloure en la revisió, així que es va augmentar el marge als 10 anys d'antiguitat. També s'han exclòs tots aquells articles que es basaven el tractament mèdic del TDAH i tots aquells que parlaven de casos d'adults diagnosticats amb TDAH. I finalment els que suposaven Finalment també s'han exclòs tots aquells que suposaven un cost a l'accedir a ells.

3.4 Estratègia de búsqueda

Després de realitzar la búsqueda en totes les bases de dades citades, es va procedir a la selecció dels articles que complien els criteris comentats. En la següent taula es presenten els resultats de la búsqueda i dels articles seleccionats.

Taula 2. Resultats de la búsqueda:

BASES DE DADES	PARAULES CLAU	ARTICLES TROBATS	ARTICLES SELECCIONATS
<i>CINAHL</i>	ADDH and child	51	0
<i>PUBMED</i>	("Attention Deficit Disorder with Hyperactivity/nursing"[Mesh]) AND "Child"[Mesh]	24	6
	("Attention Deficit Disorder with Hyperactivity/nursing"[Mesh] AND "Child"[Mesh]) OR "Parents"	20	0
	("Attention Deficit Disorder with Hyperactivity/nursing"[Mesh] AND "Child"[Mesh]) NOT "Adult"[Mesh] AND ("2010/11/20"[PDat] : "2015/11/18"[PDat])	16	1
	("Nursing Process"[Mesh]) AND "Attention Deficit Disorder with Hyperactivity"[Mesh] AND "Child"[Mesh]	5	0
	("Mental Disorders Diagnosed in Childhood/nursing"[Mesh]) AND "Attention Deficit Disorder with Hyperactivity"[Mesh]	31	2
<i>ENFISPO</i>	TDAH y niños	8	4
<i>CUIDEN</i>	TDAH y niños	6	1
<i>Trip Database</i>	ADDH and children	4	1
<i>CUIDATGE</i>	TDAH and infants	3	0
	TDAH and infermeria	2	1
<i>GOOGLE ACADEMIC</i>	Intervenciones enfermeras en el TDAH en niños	552	4
TOTAL			14

3.5 Gestió de la informació

Com a mètode per a gestionar els articles s'ha utilitzat el gestor de referències bibliogràfiques gratuït Mendeley, que permet la organització dels articles en diverses carpetes i la seva modificació per tal de poder etiquetar els documents, copiar text, fer anotacions, subratllar i exportar els PDFs.

4. RESULTATS

Per a realitzar aquesta revisió bibliogràfica s'han seleccionat un total de catorze articles: quatre revisions bibliogràfiques, tres articles originals qualitius, cinc articles originals quantitius, una tesis doctoral i un assaig controlat aleatòriament. D'aquests articles tres són d'Estats Units, un de Xile, un de Columbia, un de Noruega, un de Xina, tres del Regne Unit i quatre d'Espanya.

Les principals variables dels articles són l'edat del diagnòstic del TDAH i l'edat del nen.

Taula 3. Resultats de la revisió bibliogràfica

Autor, any, país	Tipus d'article	Subjectes, àmbit	Intervencions, variables	Resultats	Conclusions, implicacions pràctiques, investigació
Carol Ho SW, Tong Chien W, Wang LQ; 2011, China	Article original qualitatiu	Entrevistes semi-estructurades a 12 cuidadors principals de nens diagnosticats amb TDAH durant tres mesos que entenen i parlen cantonès o mandarí.	Té l'objectiu d'identificar el grau de comprensió sobre el TDAH i el seu tractament en els pares, explorar els sentiments i les experiències al tindre cura dels nens amb TDAH, identificar les percepcions de les famílies i entendre les seves expectatives.	La majoria dels pares perceben barreres i necessitats especials quan tenen cura dels fills amb TDAH. Hi ha una falta de recursos per assessorar i donar suport a les famílies que han de tindre cura d'aquests nens i tenen dificultats per adaptar els fills a les escoles i fer que tinguin un rendiment adequat.	Aquestes percepcions i explicacions per parts dels pares poden ajudar a les infermeres a entendre les seves percepcions i poder fer front a les barreres i així considerar fer un assessorament educacional pels pares amb nens diagnosticats de TDAH.
Cecily L. Betz, 2006, Regne Unit	Revisió bibliogràfica	Revisió de 20 estudis diferents sobre els nens amb TDAH i la importància de les infermeres en el seu seguiment i assessorament.	Defineix el TDAH i explica les seves principals característiques. Explica les conseqüències socials, familiars i sanitàries dels nens amb TDAH.	Els nens amb TDAH acostumen a tindre altre patologies mentals i necessiten més recursos sanitaris, socials i acadèmics. En l'adolescència tenen tendència a l'abús d'alcohol i altres drogues. Els pares amb nens amb TDAH tenen més tendència a problemes legals, a perdre les feines i necessiten més recursos mèdics.	La infermera pediàtrica ha de donar suport i assessorament a aquests nens i famílies, tant en aspectes sanitaris com socials, de comportament i acadèmics. Hi ha una necessitat urgent que les infermeres es formin en l'assessorament i diagnòstic precoç d'aquesta malaltia per poder generar evidències que recolzin les pràctiques infermeres.

Autor, any, país	Tipus d'article	Subjectes, àmbit	Intervencions, variables	Resultats	Conclusions, implicacions pràctiques, investigació
Garcia Vallejo R, Garcia Sanabria S, Garcia Ramos P; 2009; Espanya	Revisió bibliogràfica	Es realitza una lectura i anàlisi de 25 textos relacionats amb el TDAH infantil, entre els quals hi ha articles, guies pràctiques i manuals.	Té l'objectiu d'ajudar a les infermeres a conèixer quin pro+ces han de seguir en quan a detecció precoç i intervencions dels nens amb TDAH, principalment en l'àmbit de l'Atenció Primària.	Les infermeres han de realitzar una valoració inicial que faciliti l'obtenció de diagnòstics infermers i així iniciar una actuació protocol·litzada juntament amb els pediatres. I ha de donar recomanacions per tal de poder tractar millor al nen tant als pares com als seus professors.	S'han de realitzar més protocols d'actuació davant nens amb TDAH, formar a les infermeres d'atenció primària perquè siguin capaces de proporcionar una atenció de qualitat a aquests nens i famílies i una adequada coordinació i augmentar la col·laboració entre infermeres, pediatres, famílies i escoles.
Alza Millie C. P, 2013, Chile	Tesis doctoral	Tesis basada en una revisió bibliogràfica sistemàtica qualitativa retrospectiva dels estudis dels últims 15 anys.	Té l'objectiu de determinar quines intervencions existents hi ha pels nens diagnosticats de TDAH i quin són els seus resultats.	La detecció precoç del TDAH és difícil ja que la malaltia encara és molt desconeguda en molts aspectes. El diagnòstic el farà un metge o psicopedagog a partir de l'observació, la informació de la família i comunitat. Segons els quals es triarà el tractament multimodal, farmacològic o altres teràpies alternatives.	Malgrat tots els resultats obtinguts sobre el tractament i les intervencions en aquest article, encara queden molts estudis per fer per tal de millorar i saber amb precisió quines són les millors opcions per tractar i fer el seguiment dels nens amb TDAH.

Autor, any, país	Tipus d'article	Subjectes, àmbit	Intervencions, variables	Resultats	Conclusions, implicacions pràctiques, investigació
Fernández Pérez M, Gonzalvo Rodríguez C; 2010; Espanya	Article original quantitatiu	Usa una mostra de la població de nens i nenes que complien 8 anys i acudien al centre d'atenció primària per la seva revisió programada, en total 222, 108 nens i 114 nenes.	Té l'objectiu de demostrar si és possible utilitzar un mètode per millorar el diagnòstic precoç d'aquesta patologia en les visites d'atenció primària passant el qüestionari recomanat per l'Acadèmia de Pediatria per a l'Atenció Primària en els cohorts de TDAH a la mostra. Posteriorment, un metge confirmava el diagnòstic.	Un 92% dels casos van passar el cribatge. Dels 18 casos restants, es va confirmar el diagnòstic en 13 d'aquests. Aquest test va obtenir una fiabilitat del 100% per la detecció del TDAH amb una especificitat del 99,5%.	El mètode és molt útil pel diagnòstic precoç de TDAH, té una relació cost-eficàcia molt bona i utilitza pocs recursos i temps. El paper de la infermeria encara no està del tot definit en l'atenció a aquesta patologia. Calen més estudis i mostres per tal de demostrar la verdadera eficàcia d'aquest mètode i per poder determinar el paper de la infermera en els altres aspectes.
Foreman DM, Morton S; 2010, Regne Unit	Article original quantitatiu	Estudi amb 70 pacients (amb una mitja de 7 anys), 36 dels quals els feia el seguiment del tractament la infermera i 34 el feia els metges.	Té l'objectiu de determinar la rendibilitat de la prescripció infermera amb la gestió de la hiperactivitat del TDAH en comparació amb la gestió de l'equip mèdic, mitjançant tres qüestionaris.	No hi havia una diferència significativa en el tractament i seguiment fet per les infermeres en comparació al fet pels metges. La prescripció infermera en els casos de TDAH és tan eficaç com la dels metges, produeix els mateixos efectes secundaris i suposa un grau de satisfacció similar.	Les infermeres podrien participar en la prescripció del tractament i seguiment dels nens amb TDAH, podent arribar a millorar el cost i l'efectivitat del tractament incloent aquestes tasques en les visites de control que realitzen als nens amb TDAH.

Autor, any, país	Tipus d'article	Subjectes, àmbit	Intervencions, variables	Resultats	Conclusions, implicacions pràctiques, investigació
Luna Delgado L; 2014; Espanya	Revisió bibliogràfica	Revisió de 18 articles entre l'any 1987 al 2013 basats en el TDAH infantil i en el paper de la infermeria en aquest àmbit.	Pretén conèixer el paper de la infermera en el tractament del TDAH, identificant les opcions terapèutiques més adequades entre les intervencions d'infermeria i el tractament farmacològic.	Infermeria ha de començar identificant les necessitats reals i potencials del nen amb TDAH i la família. Els principals diagnòstics infermers que pateixen aquests nens són: alteració de la identitat personal r/a baixa autoestima, coneixements deficients r/a situació del nen i alteració del procés familiar r/a falta de les habilitats per la solució de problemes. El rol principal de la infermera és participar en el tractament combinat i augmentar el compromís de la família amb aquest i ha de duu a terme el tractament de modificació del comportament. Existeixen unes alternatives terapèutiques errònies que el professional ha de conèixer per tal d'encoratjar als pares.	La infermera té un paper molt important sobretot en el l'àmbit de la prevenció i en l'Educació per la salut en els pacients i en les famílies per tal de millorar la qualitat de vida dels nens amb TDAH mitjançant un diagnòstic precoç i un bon tractament multimodal. Hi ha una gran necessitat d'instaurar infermeres escolars per tal d'ajudar al nen en els seus èxits acadèmics, en la concentració i en la relació social, Convé seguir treballant en aquesta malaltia; desenvolupant, implementant i avaluant intervencions d'infermeria innovadores i efectives que afavoreixin a un cuidado integrals d'aquests nens.

Autor, any, país	Tipus d'article	Subjectes, àmbit	Intervencions, variables	Resultats	Conclusions, implicacions pràctiques, investigació
Blasco-Fontecilla H, Gonzalez-Perez M, Garcia-Lopez R, Poza-Cano B, Perez-Moreno MR, de Leon-Martinez V, Otero-Perez J; 2015; Espanya	Article original quantitatiu	Estudi pilot descriptiu i no comparatiu d'11 setmanes de durada que consta amb la participació de 44 nens entre 6 i 17 anys diagnosticats prèviament de TDAH. S'exclouen a tots aquells que tenen discapacitats sensoriomotors, malalties neurològiques importants, psicosis, retràs mental i trastorns generalitzats del desenvolupament. 2 nens van abandonar l'estudi a les 2 setmanes del inici.	Consisteix en un assaig sobre formació en escacs de 11 setmanes on tots els nens van assistir a sessions setmanals d'una hora en grups de 10 persones i se'ls va aconsellar que practiquessin regularment. Les variables de l'article són: el sexe, els immigrants, els adoptats, l'ètnia, la convivència amb germans, el lloc entre els germans, els ingressos familiars mensuals, el tipus d'escola, el nivell educatiu, el quocient d'intel·ligència, el subtipus actual de TDAH, la comorbiditat psiquiàtrica actual i la medicació.	Hi ha unes millories estadísticament significatives tant dels símptomes de falta d'atenció com de la hiperactivitat després de les 11 sessions. La majoria dels pares van referir millora de la severitat del TDAH en els seus fills i un 30% una disminució d'aquesta. Aquesta tècnica és més eficaç en els nens amb un coeficient intel·lectual superior, Es va comparar aquest estudi amb altres i s'obté que els escacs és més beneficiós per millorar les capacitats cognitives, de resolució de problemes i d'afrontament i l'autoestima.	Aquest resultat haurien d'interpretar-se amb precaució ja que es tracta d'un estudi molt limitat i dèbil. Per tant, cal dur a terme estudis més amplis i sòlids per tal de poder introduir els escacs com a tractament multimodal del TDAH, sobretot en aquells països més pobres i poc desenvolupats on la resta de recursos són escassos.

Autor, any, país	Tipus d'article	Subjectes, àmbit	Intervencions, variables	Resultats	Conclusions, implicacions pràctiques, investigació
Whalen CK, Odgers CL, Reed PL; 2011; Regne Unit	Estudi original quantitatiu	L'estudi avarca una mostra de 51 mares de nens amb TDAH i 58 mares de nens sense la patologia. No hi ha diferències significatives entre les edats dels nens i les mares de la mostra, els ingressos econòmics, les relacions familiars i el nivell d'estudis. S'exclouen els nens amb problemes de comportament seriosos o problemes d'aprenentatge	Pretén respondre a les següents preguntes: Els problemes de comportament dels nens estan associats amb l'angoixa materna elevada i continua? Les associacions entre els problemes de comportament infantil i l'angoixa materna són momentànies? Estan relacionats els problemes de comportament infantil i l'angoixa materna per pròpia càrrega materna de risc? L'autoestima conductual infantil modera les associacions entre els problemes de comportament infantil i l'angoixa materna?	Hi ha una estreta relació entre el comportament infantil i les angoixes maternes tant en el grup amb TDAH com en el grup comparatiu. Aquests vincles no són atribuïbles a símptomes clínics específics sinó que són propis de la vida quotidiana. Aquesta relació és més estreta en el grup amb TDAH, pel que l'angoixa en aquestes famílies és més elevada. També podria estar relacionada amb la sensibilitat de les mares que s'estén a les percepcions dels infants, les mares amb els llindars d'angoixa més baixos també tendeixen a estar menys preocupades pels comportaments dels nens. Els nens amb l'autoestima més baixa tendeixen a tindre percepcions més negatives.	Els diaris són una eina molt útil per avaluar les relacions entre l'angoixa de les famílies i el comportament infantil. Aquest article subratlla la necessitat d'avaluar i tractar els problemes de conducta dels nens, sobretot els diagnosticats de TDAH, i la seva família, ensenyar als pares a identificar els factors desencadenants de la seva angoixa i ajudar-los a aprendre a adaptar-se a les diferents situacions. Aquest estudi pot ajudar a les infermeres a guiar les intervencions per a millorar la qualitat de vida de les famílies dels nens amb TDAH, així com permet ajudar als altres pares a reconèixer i manejar factors estressants diaris dels infants.

Autor, any, país	Tipus d'article	Subjectes, àmbit	Intervencions, variables	Resultats	Conclusions, implicacions pràctiques, investigació
Chen JY, Clark MJ, Chang YY, Liu YY, Chang CY; 2014; Estats Units	Article original	<p>Consta d'una mostra de 224 pares o cuidadors principals de nens diagnosticats de TDAH capaços de llegir o parlar mandarí. Després de sotmetre als participants als criteris d'exclusió de l'estudi va quedar una mostra final de 122 participants.</p> <p>L'estudi utilitza un disseny transversal i un auto informe per explorar les relacions entre les característiques demogràfiques, els factors familiars i la funció de la família.</p>	<p>L'estudi té l'objectiu d'explorar els factors que influeixen a les famílies per fer front a les demandes de cura dels nens que pateixen TDAH.</p> <p>L'objectiu secundari és trobar la relació entre els factors d'estrès de la família, els recursos i les funcions i l'ajust o adaptació familiar a les diferents situacions.</p>	<p>L'estudi ha demostrat que una bona relació matrimonial i una major satisfacció amb les cures mèdiques esta associada amb una millor funció familiar. Tant les relacions matrimonials, com les resistències familiars, les funcions famílies, el suport familiar i els cuidadors familiars tots estan associades entre si i formen part d'un multi sistema en el qual qualsevol modificació d'un dels elements pot afectar als altres.</p>	<p>Els cuidadors de nens amb TDAH acostumen a tindre més indicis d'ansietat i depressió. Aquesta trobada ajudarà a encarar les intervencions infermeres a aquests cuidadors, tot i que també cal considerar les relacions matrimonials, el recolzament familiar i la fortalesa de la família.</p> <p>Encara cal investigar més en aquest sentit sobretot utilitzant estudis longitudinals i amb una mostra major, sobre els factors que promouen la resistència i el recolzament familiar per tal d'ajudar a les infermeres a buscar intervencions apropiades per aquestes famílies i millorar la salut del cuidador i el nivell de la funció familiar.</p>

Autor, any, país	Tipus d'article	Subjectes, àmbit	Intervencions, variables	Resultats	Conclusions, implicacions pràctiques, investigació
HM Cheung C, Rijdsdijk F, McLoughlin G, V. Faraone S, Asherson P, Kuntsi J; 2015; Regne Unit	Article original quantitatiu	Es va fer un seguiment durant 6.62 anys a 122 famílies amb l'objectiu d'identificar els factors predictius de la infància pel TDAH utilitzant tant enfocaments dimensionals com categòrics.	Al inici de l'estudi se li fan fer 4 tasques. Durant el període de seguiment se'ls feia entrevistes telefòniques i avaluacions cognitives al mateix centre on s'havia inicial l'estudi. Tot amb períodes lliures de medicaments les 48 hores anteriors.	Un 87% de la mostra va seguir classificant-se com a persones amb TDAH durant l'adolescència i l'edat jove-adulta, entre els qual el 60% era tipus combinat, el 32% complia els criteris de predominantment inatent i el 8% amb hiperactivitat. Es tenien en compte les variables de l'edat de referència, el sexe, el coeficient d'intel·ligència i els símptomes de TDAH. Finalment, es va obtenir que els problemes emocionals i la manca d'atenció social no eren predicadors significatius. El coeficient intel·lectual i l'estat socioeconòmic van predir significativament l'estat de diagnòstic de TDAH en l'adolescència i l'edat adulta.	Planteja la possibilitat que els nens amb major CI tenen major capacitat de buscar estratègies per fer front a la patologia. La gravetat dels símptomes durant la infància també és un fort predicador pel resultat del TDAH durant el seguiment, Els problemes concomitants van en funció de la gravetat del TDAH. Calen molts més estudis que corroborin les trobades d'aquest, que donin major importància a les variables que s'han trobat com a predadores i que utilitzin mostres més amples.

Autor, any, país	Tipus d'article	Subjectes, àmbit	Intervencions, variables	Resultats	Conclusions, implicacions pràctiques, investigació
Ospina Piso KX, Vivas Riaño M ^o A; 2014: Colombia	Revisió bibliogràfica	Es van identificar 2078 articles, dels quals es van seleccionar 56 per l'anàlisi. Es va utilitzar un punt de vista selectiu basat en l'àrea d'Infermeria en diverses bases de dades.	L'objectiu del treball és fer un anàlisi sobre els mètodes de criança i el procés d'afrontament i adaptació dels pares de nens diagnosticats de TDAH i la seva importància pel cuidado d'infermeria.	Els pares de nens diagnosticats de TDAH utilitzen mètodes de criança i mesures d'afrontament familiar basats en mesures farmacològiques, terapèutiques i socials. El professional infermer és responsable d'assegurar un adequat desenvolupament social, familiar i escolar. A més a més, els professionals infermers han d'assessorar a les famílies per tal de disminuir les conseqüències del TDAH en els pacients i eliminar futures adversitats que es presenten com a conseqüència d'aquest.	El personal d'infermeria ha d'ajudar a la detecció precoç del TDAH per tal d'assegurar unes bones activitats i intervencions i reduir al màxim les conseqüències negatives d'aquest trastorn. Els mètodes de criança i afrontament familiar es basen en les mesures farmacològiques i l'administració de medicaments estimulants. Però els pares han de buscar i conèixer mesures terapèutiques com l'entrenament per la criança d'aquests nens amb guies. Infermeria té el paper principal d'assessorar a les famílies sobre la complexitat del TDAH i els diversos mètodes de tractament i intervencions.

Autor, any, país	Tipus d'article	Subjectes, àmbit	Intervencions, variables	Resultats	Conclusions, implicacions pràctiques, investigació
Larsen Moen O, Louise Hall-Lord M, Hedelin B; 2011; Noruega	Article original qualitatiu	L'estudi va usar una mostra de 9 pares amb fills (6 nens i una nena) diagnosticats de TDAH abans dels 12 anys. Les edats dels nens oscil·laven entre els 8 i els 14 anys i la dels pares entre els 20 i els 40. Aquests participants eren membres de l'associació noruega de TDAH de dues ciutats diferents,	L'objectiu de l'estudi va ser obtenir una comprensió més profunda de la vivència dels pares noruecs de la criança d'un fill diagnosticat de TDAH, per tal d'ajudar a les infermeres a encarrilar les intervencions que s'haurien de realitzar a aquests pares. Els diferents pares de la mostra van realitzar entrevistes qualitatives on narraven les seves experiències diàries amb els seus fills, les seves percepcions i sentiments.	Les mares amb nens amb TDAH s'impliquen molt més que els pares. Abans del diagnòstic de la patologia, la majoria dels pares es culpava de l'actitud i els problemes dels seus fills. Aquestes famílies tenen més risc a patir problemes psicològics, això podria disminuir si rebessin els assessoraments professionals adequats. Les eines de les famílies enquestades es basaven en rutines, estructuracions i disciplines basades en càstigs i premis. Molts pares van afirmar haver rebut ajudes per tal de poder manejar els diversos problemes de comportament familiar, intervencions que els van ajudar a comprendre i saber tractar els seus fills.	Els pares amb nens amb TDAH han de viure situacions complexes i exigents, però alhora tenen molts moments gratificants propis de la pròpia paternitat. Els professionals han d'ajudar a aquestes famílies a adquirir les eines adequades per tal d'assegurar un bon desenvolupament d'aquests nens. Les infermeres han de conèixer quina és la situació familiar i han de donar recolzament i suport, escoltar-les i donar-los eines per tal que puguin solucionar els problemes per ells mateixos. Les futures investigacions sobre les intervencions infermeres no només han de centrar-se en els propis nens diagnosticats, sinó que s'han de basar en la unitat familiar.

Autor, any, país	Tipus d'article	Subjectes, àmbit	Intervencions, variables	Resultats	Conclusions, implicacions pràctiques, investigació
Zwi M, Jones H, Thorgaard C, York A, A.Dennis J; 2011; Regne Unit	Assaig controlats aleatòriament (ACA)	Es va fer l'estudi en pares de nens entre 5 i 18 anys diagnosticats de TDAH. Es van trobar 5 estudis que inclouen 284 participants.	L'entrenament per aquests pares es va basar en intervencions de grups, intervencions individuals pels pares o per parelles, una combinació d'individuals o parelles i grups i intervencions per manejar el comportament infantil fent representacions on els pares actuen de mediadors. L'objectiu d'aquest estudi és determinar si les intervencions basades en l'entrenament dels pares són eficaces per reduir els símptomes del TDAH i els problemes associats a aquests dels nens entre 5 i 18 anys diagnosticats d'aquesta patologia.	Tant el grup de pares que van rebre intervencions professional van millorar en el fet de tindre cura dels nens, no van haver diferències significatives. A les escoles, les nenes i els infants medicats s'adapten millor que la resta. No hi ha interaccions significatives entre el tractament i el sexe, la medicació o l'estat socioeconòmic. L'entrenament per professionals va augmentar el sentit de competència dels pares en comparació a l'altre grup.	Es van trobar pocs assajos que demostrin que l'entrenament als pares disminueixen els símptomes del TDAH i les dificultats associades. Era difícil contactar amb els autors d'estudis posteriors per tal de corroborar els resultats o indagar més en ells. La formació dels pares té efectes positius sobre les dificultats que experimenten els nens amb TDAH, sobretot en el comportament general. Aquesta revisió no proporciona dades suficientment sòlides com per fer recomanacions per a la pràctica pel que cal investigar molt més sobre aquest tema.

5. DISCUSIÓ

El TDAH és una de les patologies psiquiàtriques infantils de més incidència en l'actualitat. L'equip infermer té una gran importància en aquest àmbit, no només en qüestions de diagnòstic precoç i d'intervencions en el propi nen, sinó també hi ha un gran nombre d'activitats que s'han de realitzar per tal de millorar la salut dels cuidadors del nen i augmentar la seva capacitat de tindre cura d'ell.

5.1 Prevenció i detecció precoç del TDAH

Hi ha molts factors i símptomes d'aquesta malaltia que es desconeixen i per això és molt difícil fer-ne una detecció precoç.

Segons la tesis doctoral de Alza Millie C, el diagnòstic d'aquesta patologia el realitza un metge o psicopedagog combinant aspectes d'observació mèdica, aspectes socials i aspectes familiars.

Els articles de Garcia Vallejo et al i Fernández Pérez et al, incorporen la intervenció de la infermera en la detecció d'aquesta patologia. L'article de Garcia Vallejo explica que les infermeres han de realitzar una valoració inicial que faciliti la detecció d'aquest diagnòstic i així poder iniciar l'actuació protocolitzada que consta amb la incorporació del pediatra per a la confirmació del diagnòstic. A més a més, l'article de Fernández Pérez, realitza un assaig en el qual demostra l'eficàcia d'un qüestionari recomanat per l'Acadèmia de Pediatria de l'Atenció Primària, el qual té una relació cost-eficàcia molt bona i que utilitza pocs recursos i poc temps. Aquest qüestionari podria ser realitzar pel personal infermer per fer un primer cribatge dels nens amb possible TDAH i després aquest diagnòstic podria passar a una confirmació mèdica.

Tot i això, la tesis doctoral de Alza Millie CP, diu que no hi ha cap model clínic diagnòstic consensuat, ni cap protocol unificat pels diversos experts per tal d'oferir uns mateixos criteris pel diagnòstic de la malaltia. Tot i això, està d'acord en que hi ha diversos tests, probes i escales que utilitzen els professionals pel diagnòstic. Afirmar que aquesta falta de criteris consensuat pot donar lloc a molts falsos positius, pel que calen més estudis per trobar una eina unificada pel diagnòstic que en disminueixi el nombre. D'altra banda, explica que per fer un diagnòstic adequat és rellevant que la detecció es produeixi entre els cinc i els sis anys.

5.2 Intervencions infermeres als nens/es diagnosticats de TDAH

El TDAH té un gran nombre de conseqüències socials, familiars i sanitàries per els nens que la infermera és responsable de disminuir-ne l'aparició o de facilitar la vida quotidiana d'aquests nens proporcionant-los els recursos adequats.

La tesis doctoral de Alza Millie CP, conclou que el tractament d'elecció dels nens amb TDAH és el tractament multimodal que es dona amb la combinació de tractament farmacològic, psicològic i conductual, en el qual és molt important mantindre un seguiment i control del nen per evitar un deteriorament significatiu durant tota la seva vida. Aquest tractament ha de ser individualitzat, ja que variarà en funció al tipus de TDAH, la seva complexitat i la presència o no d'altres patologies associades. Haurà d'anar dirigit a intervenir tant l'àrea familiar com la social i tots aquells problemes que sorgeixin al nen com a conseqüència de la malaltia.

Molts autors afirmen que és gairebé impossible mantindre un tractament eficaç sense la introducció de cap fàrmac. Els d'elecció són els estimulants (derivats del metilfenidat i l'anfetamina), seguidament trobem els fàrmacs no estimulants (atomoxetina) i en una tercera línia els antidepressius tricíclics.

Altres teràpies alternatives són les conductuals, les cognitivo-conductuals, la psicoanalítica i la constructivista que estan encaminades a reduir la simptomatologia nuclear de la malaltia, mantenint als nens treballant en una tasca concreta fins acabar-la, controlant la seva impulsivitat, augmentant les seves habilitats socials i, alhora, reduint la seva hiperactivitat motriu.

En les teràpies conductuals es treballa amb els nens les autoinstruccions, la solució de problemes en grup, les habilitats socials, les intervencions a l'aula, programes per augmentar l'atenció i reflexió i també es realitzen programes per l'orientació i l'entrenament als pares. Pel que fa a les teràpies cognitives, s'ofereix als nens models de conductes reflexives amb aplicacions de bones estratègies per la solució de problemes, tècniques per aprendre a autoavaluar-se correctament, entrenament per atribuir de forma adequada les conseqüències dels èxits o fracassos i l'ús d'autoinstruccions per aprendre a pensar. El tractament psicoeducatiu es tracta d'un entrenament educacional dels nens amb TDAH per tal de dirigir-los acadèmicament a l'aula i millorar el seu ambient d'aprenentatge. Els principals factors que determinen l'ús d'un tractament o un

altre són: l'edat del nen, els factors econòmics, els factors socials i la comorbiditat,

L'article de Luna Delgado L, es centra en el paper de la infermera en aquestes patologies, afirma que el professional infermer ha de proporcionar un cuidado de qualitat, enfocat al benestar del pacient de manera integral. Es recomana identificar les necessitats reals i potencials tant del nen com de la família sobre les intervencions més adequades per disminuir els símptomes i manejar el nen per mantindre l'atenció i la competència social. La infermera ha d'avaluar el nen en cada visita per poder controlar els símptomes que presenta de la patologia, la seva aparença, l'estat d'ànim i els sentiments sempre tenint en compte la historia infermera i la valoració neurològica. Un altre de les tasques d'infermeria és la entrevista dels pares en les quals es pot obtindre informació sobre la situació personal, familiar i escolar i determinar les característiques dels símptomes. També convé fer una entrevista per separat als nens.

Degut al component genètic que té la malaltia, molta de la bibliografia revisada en relació al TDAH, diu que és important que la infermera realitzi una historia familiar concisa per així poder-la tindre en compte en les futures generacions. A més a més, la valoració escolar és molt important per proporcionar a infermeria informació sobre les relacions interpersonals, les capacitats d'aprenentatge, la imatge que té de sí mateix i la capacitat de participar en activitats organitzades o no. A partir d'aquí poden sorgir diversos diagnòstics d'infermeria com: alteració de la identitat personal r/a baixa autoestima, coneixements deficients r/a situació del nen i alteració del procés familiar r/a falta d'habilitats per la solució de problemes. Segons els diagnòstics que la infermera detecti s'haurà de realitzar un pla de cures individualitzat i holístic en el qual es poden incloure intervencions mèdiques, psicoeducatives i tractaments per la modificació de la conducta.

Segons l'article de Cecily L. Betz, hi ha una estreta relació entre el TDAH i altres malalties mentals com l'ansietat i la depressió, per això cal que les infermeres realitzin programes de suport (tant individuals com grupals) amb aquests nens per que tinguin un espai de confiança on no se sentin diferents i on puguin compartir les seves vivències. En aquests espais, les infermeres han d'aprofitar per oferir als nens recursos i assessorament per la seva vida familiar i acadèmica, també permet controlar el tractament prescrit per a cada nen i observar la possible aparició d'aquestes patologies mentals esmentades.

La revisió d'Ospina Piso KX et al afegeix que hi ha una sèrie de conseqüències socials, escolars i familiar a les quals han de fer front. Les característiques pròpies de les persones que pateixen aquesta malaltia (persones inquietes, impacients, argumentatives i, en alguns casos, mal educades, apàtiques, egoistes i ofensius) poden ocasionar problemes d'autoestima i altres alteracions de la salut mental. A més a més, hi ha un gran estigma per part de la població en general de cara als nens que pateixen qualsevol malaltia mental. Pel que fa a les conseqüències escolars, el rendiment i el comportament a classe sol estar alterats en aquests nens, cosa que pot anar empitjorant a mesura que avança el nivell acadèmic.

L'estudi realitzat per HM Cheung C et al, afirma que la majoria de símptomes que es presenten als nens diagnosticats de TDAH perduren durant l'adolescència i l'edat adult, sobretot en els casos de nens amb coeficients intel·lectuals i estats socioeconòmics més baixos. La revisió de Ospina Piso et al ho recolza i afegeix que en l'edat adulta és més freqüent el canvi sovint de feina o estar a l'atur, pateixen més divorcis, tenen menys educació formal i més detencions policials que les persones que no pateixen la malaltia. Les dones que la pateixen mostren més problemes a l'hora de criar els seus fills, sobretot de cara a la supervisió i a la disciplina d'aquests. Per això, està d'acord en tractar als malalts de TDAH des del inici del diagnòstic i fer controls, assessoraments i programes de recolzament freqüents així ajudar-los a disminuir les conseqüències d'aquesta patologia.

Finalment, l'article de Blasco-Fontecilla et al, afegeix que les infermeres podrien incorporar (als seus programes de suport i assessorament) sessions de formació i entrenament amb escacs, ja que afirma que hi ha una milloria estadísticament significativa en la falta d'atenció i en la hiperactivitat segons l'estudi realitzat.

5.3 Intervencions infermeres als pares dels nens/es diagnosticats de TDAH

Aquest trastorn no només afecta als nens que el pateixen, sinó que també afecta als seus pares, germans, companys i mestres. Per tant, el paper de les infermeres en aquests casos no es basa només en tractar i realitzar activitats en els nens en particular, sinó que també s'han de realitzar una sèrie d'intervencions als pares i les persones que envolten aquests nens, ja que la malaltia dels nens pot afectar a la seva pròpia salut.

L'article de Carol Ho SW i el de Whalen CK et al, estan d'acord que els nens que pateixen TDAH tenen més possibilitats de patir malalties mentals (com angoixa, ansietat o depressió). A més a més, l'estudi de Carol Ho SW afirma que aquests pares tenen una sèrie de barreres a l'hora de tindre cura dels seus fills i perceben una falta de suport i assessorament que podrien fer disminuir la seva angoixa, ansietat o depressió.

L'article de Ospina Piso, està d'acord amb els dos articles esmentats. A més a més, afegeix que els nens amb TDAH acostumen a ignorar les instruccions dels seus pares i presten menys atenció a les seves tasques, cosa que provoca frustració i agressió per part dels pares, desajustaments i falta d'equilibri entre els membres de la família.

D'altra banda, l'article de Zwi M, afirma que malgrat les intervencions professionals poden augmentar la seva percepció de competència al cuidar als nens amb TDAH, afirma que no hi ha diferències significatives entre els pares que reben intervencions professionals per millorar la cura dels nens i els que no alhora de reduir els símptomes i els problemes associats. L'article de Chen JY, està d'acord amb l'ús d'aquests programes, alhora explica que una bona relació matrimonial també pot disminuir aquestes conseqüències, igual que les altres relacions familiars i el suport familiar.

D'altra banda, l'article de Ospina Piso, afirma que l'entrenament per la criaça dels nens pot millorar la comprensió dels pares dels nens amb TDAH i ajudar-los a acceptar la malaltia del nen, disminuint així el seu estrés. També afirma que els pares amb nens diagnosticats amb TDAH sovint menteixen a la resta de la societat sobre la malaltia del seu fill degut a l'estigma social sobre les malalties mentals així deixen de portar al nen a diverses teràpies o als psiquiatres i desaprofiten els drets i deures que el govern regeix per aquests nens (com la llei dels individus amb discapacitat que conté disposicions pel desenvolupament d'un pla d'educació individual). Segons aquest estudi, el pares d'aquests nens pateixen càrregues familiars i emocionals.

Els professionals d'infermeria constitueixen un recolzament pels pares, orientant-los i donant-los educació sobre el diagnòstic i el tractament, acompanyant-los en el procés d'afrontament i adaptant-los a aquesta nova situació. Per tant, les intervencions d'infermeria de cara als pares dels nens amb TDAH inclouen l'avaluació dels coneixements dels pares sobre la malaltia i el tractament,

l'escolta solidaria als pares i la promoció d'aliances entre ells, els mestres i els proveïdors. A més a més, han d'avaluar el potencial de les famílies per participar en el tractament, identificar i aplaudir els esforços dels pares amb la convivència i criança dels nens, aconsellar proporcionar un seient preferencial a l'aula d'estudi del nen, assegurar que les instruccions orals siguin curtes i senzilles, adaptar la llar al nen (oferint espais tranquils i organitzant el temps per fer les tasques assignades), compartir un àpat al dia amb els nens, fer pauses actives curtes durant el temps que realitza una tasca i ajudar al nen a organitzar les feines.

L'article de Luna Delgado L, explica que el treball que ha de realitzar el personal infermer amb els pares es basa en tècniques de reforç i càstigs. Així els pares aprenen a actuar de manera precisa davant de faltes de comportament dels nens establint un sistema de recompenses, anticipant-se a les situacions i aprenent a manejar la conducta dels nens en públic. Principalment, les infermeres els ensenyen a utilitzar els reforços positius, l'augment de l'atenció i el treball amb límits de temps i recordatoris, per tal d'augmentar les seves habilitats socials i d'estudi. A més a més, esta d'acord amb la resta dels articles afirmant que els pares necessiten programes d'aprenentatge sobre la malaltia i valoracions constants per afavorir i controlar les seves emocions.

5.4 Limitacions del treball

Durant la realització del treball han anat sorgint una sèrie de limitacions. Per començar em vaig plantejar l'objectiu de centra-me únicament en les intervencions que realitza el personal d'infermeria en els nens amb TDAH sense tindre en compte els pares, però en l'àmbit de la pediatria es tracta al nen com un tàndem juntament amb la família, pel que molt pocs articles parlaven únicament de les intervencions als nens, així que vaig ampliar els objectius i vaig avarcar a la família.

Finalment, el llenguatge també ha suposat una mínima limitació ja que molts dels articles trobats eren en anglès, pel que, la seva comprensió era més difícil i sovint havia de recórrer a traductors.

6. CONCLUSIÓ

Els diversos articles revisats en el treball formen una idea en comú de les cures que realitzen els professionals infermeres en els nens diagnosticats de TDAH i les seves famílies, poden així arribar a assolir els objectius que es plantejaven al inici del treball.

6.1 Implicacions per a la pràctica clínica

En la detecció precoç, encara no hi ha criteris unificats pel diagnòstic d'aquesta malaltia. D'altra banda, el personal infermer pot ajudar a identificar els nens amb comportaments propis d'aquesta malaltia en les seves visites continuades i poden introduir els qüestionaris esmentats en els articles per tal d'ajudar en el cribatge d'aquests nens.

En el cas dels nens que ja han estat diagnosticats de la malaltia, el personal infermer ha d'assegurar un tractament multimodal que incorpori l'adherència al tractament adequat segons cada cas, les diverses teràpies cognitivo-conductuals i el recolzament i suport en totes les activitats de la vida quotidiana. Així ha d'ajudar al nen a millorar la seva capacitat de concentració i a realitzar tasques de manera organitzada i ràpida i oferir-li eines per millorar la resolució de problemes. A més a més, les infermeres han d'avaluar l'estat d'ànim del nen en cada visita i han de ser capaces de detectar altres patologies associades que puguin sorgir, com depressió o ansietat, i les possibles conseqüències tant familiars, com socials o acadèmiques.

D'altra banda, des de l'equip infermer també s'ha de donar recolzament i assessorament a tots els pares dels nens afectats, ja que la seva salut també es pot veure alterada, sobretot en problemes mentals (ansietat i depressió entre d'altres). Principalment, se'ls ha de donar informació sobre la malaltia, el seu tractament i les seves conseqüències, se'ls ha de proporcionar un espai on puguin parlar obertament sobre els problemes que els representa la criança d'aquests nens i se'ls ha de donar eines i entrenament per poder fer front a tots aquests problemes. Finalment, el professional infermer hauria de ser capaç de detectar les alteracions mentals que poden aparèixer en aquests cuidadors.

Finalment, s'hauria d'incloure a les escoles una infermera escolar que formés als professors sobre aquests tipus de nens i els donés les eines necessàries perquè

aquests poguessin millorar el seu rendiment acadèmic. I s'hauria d'informar a les famílies sobre la llei dels individus amb discapacitat on hi ha disposicions pel desenvolupament d'un pla d'educació individual pels nens que pateixen TDAH.

6.2 Implicacions per a la investigació

Els resultats d'aquest treball destaquen una falta d'investigació sobre les intervencions que haurien de realitzar les infermeres en els nens amb TDAH i en la seva família i sobre la seva eficàcia. Per tant, són necessaris més estudis per enfocar de manera concloent aquesta qüestió.

El paper de les infermeres escolars, és un paper força oblidat en aquest àmbit i que podria ajudar a abordar els efectes acadèmics que, tant aquesta malaltia com moltes altres, causen conseqüències negatives pels nens afectats.

També cal investigar més sobre l'eficàcia de determinades intervencions i sobre l'origen de la malaltia per tal d'aconseguir eines per previndre-la, millorar la detecció precoç i aconseguir un criteri unificat en el seu diagnòstic.

7. PLA DE DIFUSIÓ

Aquesta revisió bibliogràfica pretén donar a conèixer quines són les intervencions infermeres que convé realitzar als nens diagnosticats de TDAH i a les seves famílies, tant en l'àmbit de la prevenció, com en la detecció precoç i en el seguiment de la malaltia. Pretén ajudar tant als professionals infermeres com als especialistes de Salut Mental i Pediatria a saber més sobre aquesta malaltia i a conèixer quines són les correctes activitats a realitzar.

L'estudi serà exposat davant un tribunal de professors universitaris especialitzats en l'àmbit de la Salut Mental i de Pediatria a través d'una exposició oral.

7.1 Congressos científics

Posteriorment, la revisió podrà ser presentada al IV Congrés Català d'Infermeria de Salut Mental ("Salut Mental Comunitària: Transversalitat Autonomia") que tindrà lloc el proper 11, 12 i 13 de maig de 2016 a Vic.

També optarà a la presentació al I Congrés de Psicologia Sanitària i Salut Mental que tindrà lloc a Barcelona el 9, 10 i 11 de Juny de 2016.

7.2 Revistes científiques

Els resultats també podran ser publicats en revistes científiques com:

- Nure investigación
- Àgora
- Enfermería 21

8. BIBLIOGRAFIA

1. tadhytu.es. Más cerca del TDAH [en línea]. Espanya: Shire Pharmaceuticals Ibérica S.L. [actualitzada el maig del 2015; accés el 15 de novembre de 2015]. Disponible a: <http://www.tdahytu.es/>

2. Grupo de trabajo de la Guía de Práctica Clínica sobre el Trastorno por Déficit de Atención con Hiperactividad (TDAH) en Niños y Adolescentes. Guía de Práctica Clínica sobre el Trastorno por Déficit de Atención con Hiperactividad (TDAH) en Niños y Adolescentes. Plan de Calidad para el Sistema Nacional de Salud del Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad. Agència d'Informació, Avaluació i Qualitat en Salut (AIAQS) de Catalunya; 2010. Guías de Práctica Clínica en el SNS: AIAQS N° 2007/18

3. Yaiza Leal. Consecuencias del TDAH infantil y adolescente. Psico.org [en línea] Barcelona [consultat el 16 de novembre de 2015]. Disponible a: <http://www.psyco.org/articulos/consecuencias-del-tdah-infantil-y-adolescente/>

4. Jennifer Delgado. ¿Cómo evoluciona el TDAH? ¿Se cura con el tiempo? [en línea]. Espanya: Etapa Infantil; 9 de març de 2015 [actualitzat el 9 de març de 2015, accés el 15 de novembre de 2015]. Disponible a: <http://www.etapainfantil.com/como-evolucion-a-el-tdah-se-cura-con-el-tiempo>

5. Oscar Periche. Trastorn per Dèficit d'Atenció amb o sense Hiperactivitat [en línea]. Catalunya: TDAH Catalunya [actualitzat el octubre de 2015, accés el 15 de novembre de 2015]. Disponible a: <http://tdahcatalunya.org/que-es-el-tdah-2/?lang=es>

6. gencat.cat. TDAH [en línea]. Canal Salut Generalitat de Catalunya. Catalunya [actualitzat el 16 de juny de 2015, accés el 16 de novembre de 2015]. Disponible a: http://canalsalut.gencat.cat/ca/home_professionals/temes_de_salut/TDAH/

7. jmbadia. El paper de d'infermeria és vital en el tractament del trastorn per dèficit d'atenció i hiperactivitat [en línea]. Catalunya: Associació Catalana Infermeria Pediàtrica; 5 de novembre de 2014 [accés el 16 de novembre de 2015]. Disponible a: <http://acipediatria.org/wpacip/2014/11/05/el-paper-de-dinfermeria-es-vital-en-el-tractament-del-trastorn-per-deficit-datencio-i-hiperactivitat/>

8. [adhd-federation.org](http://www.adhd-federation.org/). ADHD World Federation From Child to Adult Disorder [en línea]. Suïssa: ADHD World Federation; agosto de 2008 [accés el 16 de novembre de 2015]. Disponible a: <http://www.adhd-federation.org/>
9. [webatwork.be](http://www.adhdeurope.eu/adhd-europe/who-is-who/member/adana-foundation.html). Adana Foundation [en línea]. Barcelona: ADHD-Europe [actualitzat l'octubre de 2015, accés el 17 de novembre de 2015]. Disponible a: <http://www.adhdeurope.eu/adhd-europe/who-is-who/member/adana-foundation.html>
10. Carol Ho SW, Tong Chien W, Wang LQ. Parents' perceptions of caregiving to a child with attention deficit hyperactivity disorder: An exploratory study. *Contemporary Nurse*. 2011; 40 (1): 41-56.
11. Betz CL. Attention Deficit Hyperactivity Disorder: Nurses are Important Members of the Team. *Journal of Pediatric Nursing*. 2006; 21 (3): 171-174.
12. Alza Millie CP. Intervenciones actuales en el trastorno por déficit atencional con/sin hiperactividad (TDAH) en niños y adolescentes [tesis doctoral]. Santiago de Chile; 2013.
13. Foreman DM, Morton S. Nurse-delivered and doctor-delivered care in an attention deficit hyperactivity disorder follow-up clinic: a comparative study using propensity score matching. *JAN*. 2010; 67 (6): 1341-1348.
14. Fernández Pérez M, Gonzalvo Rodríguez C. Diagnóstico precoz del trastorno por déficit de atención con/sin hiperactividad mediante el cribado recomendado por la Academia Americana de Pediatría para la atención primaria en las cohortes de 8 años durante 4 años consecutivos. *An Pediatr*. 2012; 76 (5): 256-260.
15. Luna Delgado L. Tratamiento del trastorno por déficit de atención e hiperactividad (TDAH). *Rev ROL Enferm*. 2014; 37(9): 582-586.
16. García Vallejo R, García Sanabria S i García Ramos P. Trastorno por Déficit de Atención con o sin Hiperactividad (TDAH). *Rev ROL Enferm*. 2009; 32 (9): 614-620.
17. Blasco Fontecilla H, Gonzalez Perez M, Garcia Lopez R, Poza Cano B, Perez Moreno MR, de Leon Martinez V et al. Eficacia del ajedrez en el tratamiento del trastorno por déficit de atención e hiperactividad: un estudio prospectivo abierto. *Rev Psiquiatr Salud Ment*. 2015; 9 (1): 13-21.
18. K Whalen C, L Odgers C i L Reed P. Dissecting daily Distress in Mothers of Children With ADHD. *Journal of Family Psychologic*. 2011; 25 (3): 402-411.

19.HM cheung C, Rijdiik F, McLoughlin G, V Faraone S, Asherson P i Kuntsi J. Childhood predictors of adolescent and young adult outcome in ADHD. Journal of Psychiatric Research. 2015; 62: 92-100.

20.Ospina Piso KX, Vivas Riaño MA. Afrontamiento familiar de niños diagnosticados con trastorno por deficit de atencion e hiperactividad. Rol de Enferm. Chile; 2014.

21.Chen JY, Clark MJ, Chang YY, Liu YY, chang CY. Factors Affecting Perceptions of Family Function in Caregivers of Children With Attention Deficit Hyperactivity Disorders. Journal of Nursing Research. 2014; 22 (3): 165-175.

22.Larsen Moen O, Hall Lord ML, Hedelin B. Contending and Adapting Every Day: norwegian parents' lived experience of having a child with ADHD. Journal of Family Nursing. 2011; 17(4): 441-462.

23.Zwi M, Jones H, Thorgaard C, York A i Dennis JA. Parent Training Interventions for Attention Deficiy Hyperactivity Disorder (ADHD) in Children Aged 5 to 18 years. Campbell Systematic Reviews. 2011; 7 (12): 1-99.